

Provincie Zeeland

Nota Natuur- en Milieu- educatie

Op weg naar een meer duurzame samenleving

Nota Natuur- en Milieueducatie.

Op weg naar een meer duurzame samenleving

vastgesteld door Provinciale Staten van Zeeland op 27 oktober 2000

Inhoudsopgave

1. Aanleiding, doel en kader	5
2. NME nu en straks	7
2.1. Geschiedenis	7
2.2. Toekomstige inzet	7
3. Uitwerking aandachtsvelden	9
3.1. Versterken positie duurzaamheidsprincipe in openbaar bestuur	9
3.2. Intensiveren duurzame bedrijfsvoering in bedrijven en organisaties	10
3.3. Innoveren ecologische basisvorming	11
3.4. Intermediaire organisaties professionaliseren	12
3.5. Kennismanagement en ondersteuningsstructuur	13
4. Praktische uitwerking	15
Bijlage 1. NME21	18
Bijlage 2. Beleidsplannen en uitvoeringsprogramma	19
Bijlage 3. Streefbeelden uit de notitie NME21	20

Leeswijzer

In hoofdstuk 1 wordt de aanleiding en het doel van deze nota beschreven. Vervolgens worden in hoofdstuk 2 de relaties binnen het NME-veld weergegeven, wordt de ambitie van deze nota geformuleerd en wordt inzicht gegeven in de aandachtsvelden waarop de nota zich richt. Dit hoofdstuk wordt afgesloten met een omschrijving van de regisseursrol.

De aandachtsvelden worden verder uitgewerkt in hoofdstuk 3. Hierbij wordt ingegaan op de huidige situatie, wat de provincie wil bereiken en welke middelen de provincie daar voor in willen zetten.

In hoofdstuk 4 worden tot slot de middelen verder uitgewerkt.

1. Aanleiding, doel en kader.

In 1991 heeft de provincie het beleid voor natuur- en milieueducatie vastgelegd in de Nota Natuur- en milieueducatie. In die nota zijn de uitgangspunten, de structuur en de taken van de NME-organisaties beschreven. Die nota vormt de basis voor de onderhavige nota. De NME-organisaties richten zich vooral op activiteiten om de samenleving ecologische basisvorming bij te brengen en kennis over het grijze milieu op provinciaal en regionaal niveau te verspreiden. Met deze kennis kunnen mensen een mening vormen en uiten over ontwikkelingen in de leefomgeving. Zodoende kunnen mensen een dialoog aangaan met organisaties die raakvlakken hebben met de leefomgeving. Natuur- en Milieueducatie is een belangrijk instrument om producenten en consumenten meer bewust te maken van de effecten van het eigen handelen op de omgeving en de wijze waarop ze duurzaam kunnen handelen. Dit heeft bijgedragen aan een meer duurzame samenleving (zie kader).

In de nota voor het omgevingsbeleid 'Thema's voor de toekomst' en in het milieubeleidsplan 'Groen licht' heeft de provincie de begrippen leefbaarheid en duurzaamheid beschreven.

Een citaat uit 'Groen Licht': "Leefbaarheid staat voor het welbevinden van de huidige generatie, hier en nu." En "Duurzaamheid wil zeggen: gericht op de lagere termijn en toekomstige generaties, daar en straks. Problemen waarvoor oplossingen worden gezocht hebben te maken met het gebruik van de schaarse ruimte, grondstoffen, water en energie. Een duurzaam gebruik van deze schaarse 'middelen' moet garanderen dat er geen negatieve onomkeerbare milieueffecten worden veroorzaakt en dat ook in de toekomst de biodiversiteit niet afneemt."

In het kader van deze NME-nota wordt bovenstaande definitie als volgt omschreven. *In een duurzame en leefbare samenleving werken, wonen en recreëren mensen in evenwicht met elkaar en hun omgeving. Hierin worden mensen continu geprikkeld om hun gedrag te veranderen om het welzijn voor zichzelf en voor anderen te verhogen. De invloed van dit gedrag op de leefomgeving mag niet meer zijn dan deze omgeving kan produceren of herstellen. Dit alles gezet in de tijd en in mondiaal perspectief.*

De provincie wil de ontwikkeling vanaf 1991 ook voortzetten. Nieuw is dat de provincie, als regisseur, het proces om tot een duurzame en leefbare samenleving te komen gaat sturen. Via intermediaire organisaties uit het openbaar bestuur, het bedrijfsleven, de maatschappelijke organisaties en de onderwijsinstellingen wil de provincie de samenleving stimuleren om mede verantwoordelijk te zijn voor een duurzame en leefbare samenleving. De provincie ziet het dan ook als haar taak om expertise en middelen van de partners te bundelen, om netwerken te ontwikkelen en ontwikkelingen op elkaar af te stemmen. Het bestaande beleid is hierbij uitgangspunt. Dit beleid is uitgewerkt in meerdere provinciale plannen (zie kader). Binnen die plannen vormt duurzaamheid een kernbegrip. Samenwerking tussen organisaties is één van de instrumenten. Deze nota wil activiteiten binnen de verschillende beleidsvelden stroomlijnen met als doel om deze activiteiten te versterken. Daarnaast worden initiatiefnemers van projecten gestimuleerd om het gedachtengoed van een duurzame samenleving op te nemen in die projecten. In deze zin is de nota te beschouwen als een koepelnota voor het proces om tot een duurzame samenleving te komen.

Natuur- en Milieueducatie is in deze nota een complex van communicatieactiviteiten en sociale leerprocessen om producenten en consumenten te stimuleren om dit te bereiken. Natuur- en Milieueducatie wordt in deze nota dan ook als sociaal beleidsinstrument¹ verder uitgewerkt. Hiermee sluit de provincie aan op landelijke ontwikkelingen.

¹ Naast sociale beleidsinstrumenten zijn er bijvoorbeeld ook juridische en financieel-economische instrumenten.

De rijksoverheid, provincies, gemeenten en waterschappen hebben deze visie beschreven in de interbestuurlijke notitie NME21 'leren voor een duurzame samenleving' (zie bijlage 1). Zij geven hierin aan op welke wijze leerprocessen kunnen bijdragen om een duurzame samenleving te bereiken.

Plannen

Natuur- en Milieueducatie, communicatie en voorlichting worden als een van de instrumenten ingezet om een duurzame samenleving te realiseren. Dit streven zijn onder andere als beleidsvoornemens opgenomen in de volgende plannen op provinciaal of landelijk niveau:

- Bestuursprogramma van het college van gedeputeerde staten 'Over de drempel', hoofdlijnen van beleid 1999-2003 (in dit programma staat communicatie met de samenleving over provinciale plannen over de ontwikkeling en de kwaliteit van de Zeeuwse leefomgeving centraal)
- Nota 'Thema's voor de toekomst', agenda voor integraal omgevingsbeleid (in deze visie wordt Zeeland een open, schone en vitale Delta. Dit is een intensief proces waarbij communicatie onontbeerlijk is)
- Zeeuws Milieubeleidsplan III (een beleidsvoornemen is om de relatie tussen de provincie en de burger te versterken en wordt de provinciale regierol t.a.v. het proces 'leren voor een duurzame samenleving' vastgelegd)
- Waterhuishoudingsplan II (een doel van dit plan is om de samenleving bewust te maken dat water een wezenlijk onderdeel van de leefomgeving is en daarom een belangrijk element van ons ecosysteem)
- Zeeuwse uitwerking van het Natuurbeleidsplan (dit plan heeft als doel om de ecologische hoofdstructuur te realiseren door samenwerking met natuurorganisaties en terreinbeheerders en door de inzet van agrarisch natuurbeheer)
- Sociaal-economische beleidsplan (een doel van dit plan is om een evenwichtige groei en een duurzame ontwikkeling van de Zeeuwse economie te bereiken door samen te werken met andere actoren en partners)
- Verkeers- en vervoersplan Zeeland (een doel van dit plan is om de verwachte groei van de automobiliteit te beperken en de leefbaarheid in Zeeland veilig te stellen en waar nodig te verbeteren)
- Streekplan(uitwerking) (middels een open communicatie met de samenleving wordt de ruimtelijke omgeving met de meeste draagvlak ingevuld)
- Beleidsplannen grote wateren (Ooster- en Westerschelde, Voordelta, Grevelingen, Veerse Meer) (deze plannen hebben tot doel (inter)nationale natuurgebieden te behouden door samen te werken op gebieden van natuur, veiligheid, recreatie, schonevaart, visserij, verkeer en vervoer en andere economische elementen)
- "Werk in uitvoering" (10-punten plan voor het Zeeuwse natuurbeleid)

De provincie heeft op basis van de interbestuurlijke visie en in overleg met gemeenten en organisaties haar agenda 'leren voor een duurzame en leefbare samenleving' geformuleerd (zie bijlage 2).

Hierbij gaat het om een tweedeling in beleid. De provincie gaat enerzijds door met het bestaande beleid, zoals tot uiting komt in instrumenten als Reserve Natuur en Milieu, budgetfinanciering van NME-organisaties en communicatiemiddelen. Anderzijds heeft de provincie de intentie om zich gedurende vier jaar in te gaan zetten om middels processen de positie van het principe van duurzaamheid in openbaar bestuur te versterken, om bedrijven en organisaties intensiever te stimuleren om de bedrijfsvoering meer duurzaam te maken, om ecologische basisvorming te innoveren, om intermediaire organisaties te professionaliseren en om een kennismanagement en ondersteuningsstructuur op te zetten.

In onderhavige nota zijn de kaders beschreven voor projecten die ook passen binnen de optiek van de interbestuurlijke notitie NME21 'leren voor een duurzame samenleving' (zie bijlage 1).

Het provinciale jaarprogramma 'op weg naar een meer duurzame samenleving' is een sturingsinstrument van deze notitie. In dit programma worden gedurende vier jaar projecten opgenomen om de beleidsvoornemens uit te voeren.

Samengevat komt deze visie in de eerste plaats erop neer dat consumenten en producenten zich bewust moeten worden van de medeverantwoordelijkheid voor de kwaliteit van de omgeving. Daarom is het van belang dat ze hierover in dialoog gaan met anderen en dat ze bewust keuzen maken om duurzaam te gaan handelen. Dit om de negatieve effecten ervan op de omgeving te minimaliseren.

In de tweede plaats is in dit proces het belangrijk om kennis te ontwikkelen, te verspreiden (kennismanagement) en om organisaties de mogelijkheid te bieden om kennis en ervaring op te doen (professionaliseren). Om deze leerprocessen te ondersteunen hebben de provincies de rol van regisseur op zich genomen.

2. NME nu en straks

2.1 Geschiedenis

In de afgelopen jaren heeft de provincie de NME-organisaties (zie kader) financieel ondersteund. De organisaties worden in de gelegenheid gesteld om zelf hun taken te omschrijven en projecten uit te voeren. Voor sommige organisaties is het systeem van budgetfinanciering ingevoerd. Daarnaast heeft de provincie particuliere initiatieven ondersteund. Op incidentele wijze heeft de provincie contacten onderhouden met NME-organisaties, onderwijsinstellingen, bedrijfsleven, instanties en andere maatschappelijke sectoren. Er heeft echter geen structurele afstemming tussen activiteiten plaatsgevonden.

Binnen de provinciale organisatie van de provincie was deze leemte eveneens aanwezig.

In de afgelopen periode is de behoefte om te communiceren met producenten en consumenten op het gebied van natuur en milieu toegenomen. Dit wordt door het Consulentenschap NME en andere organisaties ook uitgesproken.

Organisaties

De volgende organisaties zijn actief op het terrein van Natuur- en Milieueducatie en onderhouden een relatie met de provincie: het Consulentenschap NME (CNME), de Zeeuwse Milieufederatie (ZMF), het Centrum voor Internationale Samenwerking - voorheen Ontwikkelingssamenwerking - (COS), het Platform Duurzame Ontwikkeling, het Zeeuws Biologisch Museum, de Stichting Landschapsbeheer Zeeland, de Stichting Het Zeeuwse Landschap, De Vereniging Natuurmonumenten (VNM) en Staatsbosbeheer (SBB). Sommige organisaties worden nog bovenprovinciaal gestuurd. Daarnaast leveren ook andere organisaties een bijdrage aan een duurzame samenleving. Deze organisaties zijn bijvoorbeeld de waterschappen, de gemeenten, de landbouworganisaties, het OLAZ, Delta en het bedrijfsleven. De provincie heeft daarnaast minder contact met diverse regionale organisaties en groepen, waaronder Milieu-informatie en -educatiecentra (MIC/MEC's), natuur- en milieugroepen, natuurgidsen en dergelijke. Het consulentenschap NME is centraal aanspreekpunt voor deze organisaties. Het Nationaal Park Oosterschelde i.o. wordt een organisatie op het NME-gebied in een groot deel van Zeeland.

2.2 Toekomstige inzet.

De provincie wil samen met andere overheden, het bedrijfsleven, maatschappelijke organisaties, onderwijsinstellingen en burgers werken aan een duurzame en leefbare samenleving. De provincie verwacht dat deze organisaties zich voor hetzelfde doel gaan inzetten. Nieuw is dat de provincie dit proces zelf als regisseur gaat ondersteunen. Hierbij gaat de provincie onder andere uit van het provinciale beleid. Dit beleid is natuurlijk geen garantie om een duurzame samenleving te kunnen bereiken. Maar de provincie wil samen met producenten en consumenten op interactieve wijze beleid ontwikkelen en uitvoeren. Dit om hiermee de meest optimale vorm van duurzaam beleid te kunnen ontwikkelen en uit te kunnen voeren. In dit proces is het belangrijk dat de intermediaire organisaties hun zelfstandigheid, rol, taken en verantwoordelijkheden blijven behouden.

Naast het reguliere beleid (zoals stimuleren van ecologische basisvorming en verspreiden van kennis over het grijze milieu, budgetfinanciering van NME-organisaties en de inzet van communicatiemiddelen) gaat de provincie de komende vier jaar de nadruk leggen op vijf aandachtsvelden.

Aandachtsvelden.

1. Versterken van de positie het duurzaamheidsprincipe in openbaar bestuur.

De provincie gaat het openbaar bestuur stimuleren om het duurzaamheidsprincipe meer dan voorheen op te nemen in beleid en in de uitvoering ervan. Dit bestuur wordt verder door de provincie gestimuleerd om Natuur- en Milieueducatie als sociale instrument een volwaardige plaats te laten innemen naast andere beleidsinstrumenten.

2. Intensiveren van duurzame bedrijfsvoering bij bedrijven en organisaties.

Bedrijven en organisaties worden door de provincie intensiever gestimuleerd om de bedrijfsvoering meer duurzaam te maken.

3. Innoveren ecologische basisvorming.

Onderwijsinstellingen en NME-organisaties worden door de provincie gestimuleerd om ecologische basisvorming vraaggericht te ontwikkelen en aan te passen aan ontwikkelingen binnen het onderwijs en van diegene die opgeleid worden.

4. Intermediaire organisaties² professionaliseren.

Intermediaire organisaties kunnen een cruciale rol spelen om organisaties te stimuleren om het duurzaamheidsprincipe onderdeel te laten worden van de dagelijkse activiteiten van openbaar bestuur, bedrijfsleven, maatschappelijke organisaties, onderwijs en burgers. Hiervoor is het nodig dat deze intermediaire organisaties zich kunnen professionaliseren om hun boodschap te kunnen uitdragen.

5. Kennismanagement en ondersteuningsstructuur.

Kennis en ervaringen die opgedaan zijn binnen projecten moeten beschikbaar zijn voor derden. De provincie gaat derden stimuleren om mee te werken aan een kennissysteem. Daarnaast zal de provincie zichzelf, gemeenten en waterschappen stimuleren om bedrijven, organisaties en burgers te ondersteunen met expertise en netwerken.

Voor alle aandachtsvelden geldt dat provincie producenten en consumenten gaat stimuleren om het eigen handelen te bezien in mondiaal perspectief en te leren van de verschillende bevolkingsgroepen binnen onze multiculturele samenleving. De aandachtspunten worden verder uitgewerkt in hoofdstuk 3.

Om dit vorm te geven gaat de provincie binnen de eigen organisatie verschillende (maar elkaar ten dele overlappende) beleidsterreinen meer op elkaar afstemmen (zie bijlage 4). Daarnaast wordt een provinciaal medewerker belast met de taak om het proces zowel intern als extern te begeleiden en te ondersteunen. Verder wordt er een provinciaal platform opgericht. Tevens stellen Gedeputeerde Staten een jaarprogramma 'Op weg naar meer duurzame samenleving' op. En tot slot stimuleert de provincie NME-organisaties en andere intermediaire organisaties om hun visie in meerjarenplannen op te nemen. De provincie zal deze organisaties stimuleren om meer in te spelen op het beleid van de overheden, zonder hun identiteit te verliezen.

Provincie als regisseur.

De provincie heeft een aantal taken als regisseur. De provincie gaat het proces naar een duurzame en leefbare samenleving sturen. Hiertoe zet de provincie een netwerk op van overheden, bedrijven, maatschappelijke organisaties en onderwijsinstellingen. Deze organisaties gaan onderling kennis en ervaringen uitwisselen en projecten initiëren. Daarnaast worden overkoepelende organisaties gestimuleerd om hun achterban te motiveren om mede verantwoordelijk te zijn voor een duurzame samenleving. Initiatiefnemers van projecten worden gestimuleerd om het gedachtengoed van een duurzame samenleving op te nemen in die projecten. Door verder ontwikkelingen op elkaar af te stemmen en expertise en middelen te bundelen wil de provincie de effectiviteit van activiteiten verhogen.

Verder stelt de provincie jaarlijks het provinciale programma 'Op weg naar een meer duurzame samenleving' op. In het verlengde hiervan zorgt de provincie voor de voortgangsrapportage, de evaluatie en de afrekening van het programma. Deze aspecten stemt de provincie op hoofdlijnen af met vertegenwoordigers van rijk, gemeenten, waterschappen, bedrijfsleven, maatschappelijke organisaties en onderwijsinstellingen.

Daarnaast stelt de provincie binnen bepaalde voorwaarden expertise en instrumenten beschikbaar aan derden om visie en projecten te ontwikkelen. Tot slot gaat de provincie zelf en gaat ook derden stimuleren om een kennissysteem op te zetten om kennis en ervaringen van Zeeuwse organisaties beschikbaar te stellen aan anderen.

² Intermediaire organisaties zijn branche-organisaties, overkoepelende organisaties en andere maatschappelijke organisaties

3. Uitwerking aandachtsvelden NME

In dit hoofdstuk staat per aandachtsveld beschreven wat het streven, de aanpak, de rol van betrokkenen en de instrumenten zijn.

3.1. Versterken positie duurzaamheidsprincipe in openbaar bestuur

Streefbeeld: binnen de looptijd van deze nota is het duurzaamheidsprincipe opgenomen in nieuwe beleidsplannen en in de uitvoering ervan van provincie, gemeenten en waterschappen.

De Zeeuwse situatie nu

Een duurzame samenleving is een aandachtspunt van provincie, gemeenten en waterschappen. Het Consulentschap NME, andere natuur- en milieuorganisaties en MIC/MEC's zorgen voor de ecologische basisvorming en het verspreiden van kennis over het grijze milieu met als doel om de consument bewust te maken van de omgeving en om ze mondig te maken. Elke organisatie is vooral op een eigen manier bezig met bewustwordingsprocessen, gedragsverandering en om draagvlak te creëren voor duurzame ontwikkelingen. Hierdoor is beleidsvorming en uitvoering vaak nog onvoldoende op elkaar afgestemd. Om het publieke debat te stimuleren geeft de provincie voorlichtingsmateriaal uit en geeft de provincie producenten en consumenten middels bijeenkomsten inspraak in plannen.

Straks

* Interactief beleid.

De burger is mondig. Hierdoor verandert de verhouding tussen het openbaar bestuur en burger. Naast de reguliere inspraakprocessen zal de provincie andere overheden, bedrijven, organisaties en burgers meer in de startfase van de planvorming betrekken (interactief beleid). Ook hierop zijn leerprocessen van toepassing. Hiervoor kan onder andere internet gebruikt worden. Deze dialoog met de samenleving draagt bij aan de inhoud en het draagvlak van plannen.

In dit kader gaat de provincie een provinciaal platform oprichten met vertegenwoordigers uit overheden, bedrijfsleven, maatschappelijke organisaties en onderwijsinstellingen. Binnen dit platform kunnen de verschillende organisaties activiteiten op elkaar afstemmen, ervaringen uitwisselen. Verder speelt dit platform een rol om projecten te initiëren, de achterbannen te stimuleren en co-financiering te organiseren. Hierbij is het belangrijk om na te gaan welk deel van de samenleving de achterban vormt van een organisatie. Daarnaast zal het platform als klankbord dienen voor Gedeputeerde Staten bij het opstellen en evalueren van het jaarprogramma.

De middelen en het proces moeten dan wel aansluiten op de denk- en beleavingswereld van die burger. De dialoog over een duurzame en een leefbare samenleving heeft regionale maar ook mondiale aspecten.

Dit laatste aspect hoeft niet altijd ver van huis te zijn. In onze multiculturele samenleving kunnen groepen leren over bijvoorbeeld elkaars cultuur in samenhang tot de leefomgeving.

* Duurzaamheid in beleid.

De provincie gaat zichzelf en andere openbare besturen stimuleren om het duurzaamheidsprincipe op te nemen in plannen over onder andere (ruimtelijke) planvorming, natuur en milieu, stedelijke vernieuwing, economie, infrastructuur. Ook zal de provincie stimuleren dat openbare besturen diverse plannen op elkaar afstemmen en integreren. Hiertoe organiseert de provincie regelmatig bijeenkomsten.

* NME als sociaal instrument.

De provincie gaat zichzelf en collega-overheden stimuleren om naast juridische en financieel-economische instrumenten ook meer sociale beleidsinstrumenten (natuur- en milieueducatie, communicatie en voorlichting) te gebruiken om beleidsvoornemens te realiseren. Daarnaast worden deze overheden door de provincie gestimuleerd om zoveel mogelijk gezamenlijk te communiceren over beleid en projecten. Bij dit proces worden ook het Consulentschap-NME, het COS, de ZMF en andere NME-organisaties betrokken. Immers deze organisaties hebben de kennis, de faciliteiten (zoals MicMec's en de bezoekerscentra) en het netwerk.

* Netwerk.

De provincie wil verder het proces naar een duurzame samenleving ondersteunen door een netwerk op te zetten om met derden onderling kennis en ervaringen uit te wisselen.

*** Grensoverschrijdend.**

De provincie gaat de contacten met de Vlaamse provincies, de zuidelijke provincies (ZEBRALIM) en Zuid-Holland intensiveren. Met deze provincies worden ervaringen uitgewisseld en projecten opgezet.

Verder zal de provincie zichzelf en derden stimuleren om binnen projecten een relatie te leggen met onze multiculturele samenleving en ontwikkelingssamenwerking.

*** Monitoring.**

De provincie gaat samen met de partners een monitoringssysteem opzetten om de effecten van het proces kwalitatief en kwantitatief te kunnen volgen. Door inzicht in effecten neemt het draagvlak om mee te werken aan een duurzame samenleving toe. De provincie gaat verder zichzelf en andere overheden stimuleren om zich te laten doorlichten in de mate waarin het duurzaamheidsprincipe onderdeel is van beleid en uitvoering. Zij doet dit in ieder geval in 2000 en in 2003.

Op landelijk niveau worden criteria ontwikkeld voor een monitoringssysteem. De provincie wil hierbij aansluiten.

3.2. Intensiveren duurzame bedrijfsvoering in bedrijven en organisaties

Streefbeeld: binnen de looptijd van deze nota hebben de overkoepelde organisaties van het bedrijfsleven, onderwijs en maatschappelijke organisaties het duurzaamheidsprincipe opgenomen in het beleid en in de uitvoering ervan..

De Zeeuwse situatie nu

Diverse overheden zijn bevoegd gezag om vergunningen te verlenen voor bedrijven en deze te handhaven. Hierdoor kunnen deze overheden direct met bedrijven communiceren over een duurzame bedrijfsvoering. Ze gaan hierbij uit van zelfregulering van de bedrijven. Veel bedrijven en organisaties hebben al een bedrijfsinterne milieuzorg ingevoerd. Daarnaast hebben overkoepelende organisaties met de overheid milieuconvenanten afgesloten. De reden voor bedrijven om hieraan te beginnen is een mix van economisch rendement, imago en milieubesef. In de landbouwsector worden bedrijven bijvoorbeeld door de markt (de samenleving) steeds meer gedwongen om duurzaam te produceren. In andere sectoren zal dit ook gebeuren.

In Zeeland worden de resultaten die bedrijven behalen met een duurzame bedrijfsvoering nog weinig bekend gemaakt. Dit is wel nodig om anderen te motiveren ook de bedrijfsvoering aan te passen en om kennis en ervaringen over te dragen aan anderen.

Straks

*** Intenties.**

In onder andere het milieubeleidsplan 'Groen licht' en in het waterhuishoudingsplan 'Samen slim met water' staan de intenties van de provincie op het gebied van duurzaamheid. In het onderstaande worden een aantal beleidsvoornemens genoemd. De provincie wil bijvoorbeeld bedrijven stimuleren om op bedrijventerreinen of in de keten samen te werken. Dit kan op het gebied van inkoop, personenvervoer, reststoffen als grondstof, inrichting van terreinen milieubewuste produktontwikkeling, transportpreventie en milieuvriendelijk goederenvervoer, zoals nu al tot zekere hoogte gebeurt op de industriegebieden Vlissingen-Oost en de Kanaalzone. Naast een positief effect op de kwaliteit van het milieu worden kosten bespaard, wordt het imago verbeterd en wordt de productieomgeving aangenamer voor de werknemers. Verder gaat de provincie een breed scala aan bedrijven en instellingen stimuleren om bedrijfsinterne milieuzorgsystemen op te gaan zetten. Daarnaast gaat de provincie ondernemers in de land- en tuinbouw stimuleren om meer duurzaam te ondernemen. Op dit gebied zijn alle meerdere successen behaald (zie kader). Door de overheid en de markt worden de ondernemers al gedwongen om efficiënter om te gaan met meststoffen en bestrijdingsmiddelen. Daarnaast liggen er mogelijkheden op het vlak van water- en energiebesparing, afvalpreventie, optimaal waterbeheer, biologische landbouw en milieuvriendelijke glastuinbouw en agrarisch natuurbeheer.

Vervolgens gaat de provincie producenten, consumentenorganisaties en winkels ondersteunen om duurzame producten te vermarkten. De nadruk zal hierbij liggen op landbouwprodukten.

*** Aanpak.**

Het convenant voor werkgelegenheid, duurzaamheid en bereikbaarheid vormt onder meer de basis van de aanpak. Hierin zijn intenties uitgesproken om bedrijfsterreinen en vervoersmodaliteiten te verduurzamen. Daarnaast wordt een meer duurzaam energiegebruik gestimuleerd.

De provincie gaat ervan uit dat de boodschapper (zoals brancheorganisaties) van de boodschap (duurzaamheid) bekend en vertrouwd moet zijn bij de ontvanger (bedrijven). Veel bedrijven denken dat een duurzame bedrijfsvoering geld kost. De provincie gaat ervan uit dat dit op termijn juist kosten bespaart en daardoor een beter economisch rendement oplevert. In ieder geval wordt het imago verbeterd. De boodschap over een duurzame samenleving kan bijvoorbeeld ook gebracht worden via kostenbesparing, marktontwikkeling en imago. Dit kunnen drijfveren zijn om een bedrijfsvoering duurzaam te maken.

Initiatiefnemers van projecten worden gestimuleerd om het gedachtengoed van een duurzame samenleving op te nemen in projecten. Dit proces wil de provincie ondersteunen door subsidies (Reserve Natuur en Milieureserve, Milieuprijs, Reserve Economisch Toeristisch Ontwikkelingsfonds, NME21, gebiedenbeleid, etc.) in te zetten, voorbeeldproject op te zetten, samenwerking en overleg te structureren, communicatie, voorlichting en opleidingen te ondersteunen. De nadruk van dit proces ligt op de organisatie van interne processen, oriëntatie op de samenleving en door zorgsystemen op te zetten. (zelfregulering). Daarnaast wil de provincie tijdens bijeenkomsten van de brancheorganisaties met bedrijven en instellingen in dialoog komen over duurzame bedrijfsvoering.

Bovendien gaat de provincie voorlichtings- en discussiebijeenkomsten organiseren waar bewoners en bedrijven met elkaar in contact komen. Tijdens deze bijeenkomsten kunnen consumenten en producenten kennis en ervaringen uitwisselen. Mogelijk kunnen beide partijen afspraken maken om problemen op te lossen. In een aantal gevallen is een convenant tussen de partijen hiervoor een geschikt middel.

De provincie gaat jaarlijks een bijeenkomst organiseren waar vertegenwoordigers van overheden, bedrijfsleven, maatschappelijke organisaties en onderwijsinstellingen met elkaar in contact komen. Het doel van deze bijeenkomsten is om de aanwezigen te informeren over (Zeeuwse) successen gerelateerd aan het concept 'leren voor een duurzame samenleving' en te motiveren om ook zulke successen te gaan behalen.

In 1997 werd een project gesubsidieerd om draagvlak te ontwikkelen en voorlichting te geven over een innovatieve methode voor chemische onkruidbestrijding. Deze methode leidt tot een forse vermindering van herbicidegebruik. Op proeflocaties werden volumereducties van herbiciden gerealiseerd die varieerden van 33% tot 86%.

3.3. Innoveren ecologische basisvorming

Streefbeeld: binnen de looptijd van deze nota hebben de overkoepelde organisaties van onderwijsinstellingen het duurzaamheidsprincipe opgenomen in het beleid en in de uitvoering ervan. In 2003 is het gedachtengoed van 'leren voor een duurzame samenleving' onderdeel van het reguliere lesprogramma. De buitenschoolse partners geven ruimte aan leerlingen om kennis en ervaring op te doen in de maatschappij.

De Zeeuwse situatie nu

Onderwijsinstellingen zijn een belangrijke plaats waar jonge mensen leren omgaan met hun natuurlijke en sociale leefomgeving. Met deze kennis kunnen zij later meedenken en meepraten over plannen die van invloed zijn op hun leefomgeving en de integratie daarvan in de samenleving. Met name het Consulentenschap NME, het COS, Stichting Veldwerk Nederland en de NME-centra ondersteunen basisscholen en het voortgezet onderwijs met Natuur- en Milieueducatie-projecten. Samen met het Centrum voor Ontwikkelingssamenwerking verzorgen ze lesmateriaal gericht op de natuur- en milieuaspecten in ontwikkelingslanden. De provincie ondersteunt deze NME-onderwijsprojecten door middelen ter beschikking te stellen.

Natuur- en Milieueducatie en andere aspecten van 'leren voor een duurzame samenleving' zijn binnen het voortgezet en het beroepsonderwijs nog geen vanzelfsprekend onderdeel van het reguliere lesprogramma. Een ander knelpunt is dat het aanbod aan middelen onvoldoende aansluit op de eindtermen (leerdoelen) van de instellingen.

Straks

* Intenties.

Ook voor de toekomst vindt de provincie dat het onderwijs een vakgebied is van specialisten, Consulentenschap NME, Regionaal Pedagogisch Centrum Zeeland (RPCZ), de Pedagogische Academie voor Basis Onderwijs (PABO) en het Regionaal Opleidingscentrum (ROC). Belangrijk is dat het consulentenschap NME samen met het Regionaal Pedagogisch Centrum Zeeland, het COS en Stichting Veldwerk Nederland de leerdoelen van een schoolstelsel planmatig vertaalt in leermid-

delen. Hierbij moet dan specifiek aandacht besteed worden aan de wijze waarop jongeren een bijdrage kunnen leveren aan maatschappelijke ontwikkelingen op het gebied van een duurzame samenleving. Hierbij kan ingespeeld worden op de formule van het studiehuis (zelfstandig studeren, onderzoeken). De middelen moeten echter wel passen binnen onderwijsvernieuwing, het reguliere onderwijspakket en binnen de denk- en beleavingswereld van docent en leerling. Dit laatste is immers continu aan veranderingen onderhevig.

De provincie is zich ervan bewust dat de verandering van aanbodgericht werken naar vraaggericht werken een inspanning vergt van de NME-organisaties. Deze inspanning zal tijdelijk ten kosten gaan van uitvoerende taken. De provincie is van mening dat de capaciteit in relatie tot het taakveld momenteel voldoende is. De provincie stimuleert bovengenoemde organisaties wel om een visie over de eigen rol binnen het proces te ontwikkelen en op te nemen in een meerjarenplan. Op basis van dit plan kan de provincie haar betrokkenheid bepalen.

Daarnaast zal de provincie overheden, bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties stimuleren om leerlingen kennis en ervaringen op te laten doen binnen hun organisaties.

*** Aanpak.**

De provincie zal de samenwerking stimuleren tussen het Consulentenschap NME en andere organisaties, zoals het Regionaal Pedagogisch Centrum Zeeland (RPCZ), de Pedagogische Academie voor Basis Onderwijs (PABO), het COS en de scholen en scholengemeenschappen. Samen met bovengenoemde organisaties zal de provincie kennis en ervaringen tussen onderwijsinstellingen bevorderen. De provincie wil hierin ondersteunen door deskundigheid, middelen en expertise ter beschikking te stellen, door haar netwerk ter beschikking te stellen en door projecten te initiëren en te subsidiëren.

De provincie gaat samen met het CNME en RPCZ scholen stimuleren om op elke school een NME-coördinator te benoemen. Verder zal ze het CNME en het RPCZ stimuleren om op de jaarlijks onderwijsdag docenten te informeren over de laatste ontwikkelingen en producten op het gebied van 'leren voor een duurzame samenleving'. De provincie zal daarnaast het CNME ook stimuleren om zelf de informatie beschikbaar te laten komen via internet.

In het meerjarenplan van CNME en RPCZ moet aangegeven worden op welke wijze het gedachtengoed 'leren voor een duurzame samenleving' per vak geïntegreerd kan worden in het reguliere pakket. Dit vraagt om enige creativiteit. Hierbij kunnen ook bedrijven, overheden en maatschappelijke organisaties (zogenoemde buitenschoolse partners) betrokken worden. Leerlingen krijgen via bedrijfsbezoeken, projecten, scripties en stages inzicht in de praktijk.

Bij de Hogeschool Zeeland wordt een leerstoel 'duurzame ontwikkeling ingesteld. De provincie ondersteunt dit initiatief. De docent zal in het bovenstaande proces betrokken worden om theorie en praktijk op elkaar te laten aansluiten.

3.4. Intermediaire organisaties professionaliseren

Streefbeeld: in 2003 kunnen deskundige vertegenwoordigers van intermediaire organisaties binnen het openbaar bestuur, bedrijfsleven, maatschappelijke organisaties en onderwijs de achterban informeren, motiveren en instrueren over het gedachtengoed 'leren voor een duurzame samenleving'. Het resultaat moet zijn dat dit gedachtengoed in ieder geval onderdeel wordt van beleid en projecten van deze intermediaire organisaties en een deel van de achterban.

De Zeeuwse situatie nu

De Zeeuwse Milieu Federatie en het Consulentenschap NME ontvangen elk jaar een budget (zogenoemde budgetfinanciering). Dit stelt deze organisaties mede in staat om zich verder te kunnen blijven professionaliseren en om in te spelen op nieuwe ontwikkelingen.

Binnen de samenleving is er een permanente behoefte aan opleiding. Niet alleen beroepskrachten moeten zich blijven ontwikkelen. NME-organisaties leiden kader op om vervolgens vrijwilligers op te leiden tot natuurouders op scholen, gidsen in het terrein, voorlichters in bezoekerscentra, sprekers bij overheidsplannen, enzovoorts. De provincie ondersteunt dit vooral door projecten te subsidiëren.

Om de samenleving te informeren over de producten van de provincie geeft de provincie brochures en ander voorlichtingsmateriaal uit (zie kader).

Cursuswijzer

Samen met Consulentenschap NME is een cursuswijzer gemaakt. Hierin staan alle cursussen in die worden gehouden over Natuur- en Milieueducatie in Zeeland. Deze brochure wordt jaarlijks geactualiseerd en door de provincie uitgegeven in de zogenaamde Milieureeks.

Straks

* Intenties.

De provincie zal de deskundigheid van vertegenwoordigers van intermediaire organisaties uit overheden, bedrijfsleven, maatschappelijke organisaties en onderwijsinstellingen bevorderen door cursussen, lezingen en andere bijeenkomsten te verzorgen. De provincie wil deze organisaties stimuleren hier een plan voor op te stellen. Deze bijscholing is afgestemd op de rol van de organisatie, het beleid en het takenpakket van de vertegenwoordiger.

Daarnaast stimuleert de provincie NME-organisaties om in eerder genoemde meerjarenplan aan te geven welke rol vrijwilligers spelen, wat nodig is om ze te werven, op te leiden en betrokken te houden. De provincie heeft niet de indruk dat het professionaliseren van vrijwilligers verder geïntensiveerd moet worden en zet daarom het huidige beleid voort.

Bij 'professionalisering' gaat het niet alleen om materie-deskundigheid te verbeteren. Die is vaak al ver ontwikkeld. Het gaat vooral om persoonlijke vaardigheden te verbeteren en meer kennis te laten opdoen over projectmatig werken en over processen.

De provincie zal vertegenwoordigers van intermediaire organisaties stimuleren om netwerken te ontwikkelen. Dit is het medium om kennis en ervaring uit te wisselen en om taakvelden op elkaar te laten aansluiten en af te stemmen. De provincie wil bijdragen om de vaardigheden van vertegenwoordigers te versterken om hun complexe rol als intermediair beter te kunnen uitvoeren op het gebied van een duurzame samenleving.

Om dit beleid te kunnen evalueren wil de provincie zichzelf en anderen stimuleren om per project de resultaten te meten.

3.5. Kennismanagement en ondersteuningsstructuur

Streefbeeld: Voor 2003 is bij elke intermediaire organisatie bekend wie in Zeeland op welke wijze betrokken is bij projecten in het kader van 'leren voor een duurzame samenleving'. Bedrijven en organisaties werken samen om kennis en ervaringen beschikbaar te stellen aan elkaar.

De overheden stellen hun expertise beschikbaar aan derden, indien deze ideeën willen uitwerken en realiseren.

De Zeeuwse situatie nu

CNME, ZMF, COS, NME-centra, bezoekerscentra en terreinbeheerders informeren burgers over onze natuur en milieu. Natuur- en Milieueducatie wordt hierbij veelal als instrument gebruikt. Ook gemeenten, waterschappen en andere overheden informeren producenten en consumenten. Hiervoor gebruiken ze voorlichting en communicatie als instrument.

Het Consulentenschap NME neemt op het gebied van Natuur- en Milieueducatie een centrale plaats in richting het basisonderwijs en in overleg met de bezoekerscentra en de NME-centra. Kennis en ervaringen worden nu op beperkte schaal uitgewisseld. Verder constateert de provincie dat de provincie, gemeenten en waterschappen niet altijd even gemakkelijk bereikbaar zijn voor mensen met ideeën.

Voorafal havegebonden bedrijven werken samen binnen projecten, die passen binnen het concept van 'leren voor een duurzame samenleving'. Hierbij wordt via projecten en bedrijfsbezoeken onderling ook kennis en ervaringen uitgewisseld. Bij de collega's van het midden- en kleinbedrijf wordt minder gecommuniceerd over bijvoorbeeld milieuzorg. Het nadeel van deze bedrijfstak is dat de omvang van bedrijven beperkt is en de ondernemers, vanwege de schaarste op de arbeidsmarkt minder tijd vrij (kunnen) maken voor dit onderwerp.

Straks

* Intenties.

De provincie gaat overheden, bedrijfsleven, maatschappelijke organisaties en onderwijsinstellingen stimuleren om kennis en ervaringen aan elkaar beschikbaar te stellen en de maatschappij te informeren over successen die ze behaald hebben.

De provincie zal overheden stimuleren om hun expertise en faciliteiten beschikbaar te stellen aan derden.

***Aanpak.**

De provincie zet zich in om samen met intermediaire organisaties een gemeenschappelijke website op te zetten om informatie over projecten te kunnen verspreiden.

Daarnaast gaat de provincie jaarlijks een conferentie organiseren om successen in Zeeland te presenteren.

Daarnaast is een medewerker aanspreekpunt voor bedrijven, organisaties en burgers op het gebied van 'leren voor een duurzame samenleving'. Verder ondersteunt deze medewerker anderen vanuit de eigen deskundigheid op het gebied van communicatie en educatie. Extern onderhoudt de medewerker contacten met andere overheden, instanties en groepen en brengt voorts deze partijen bij elkaar, zorgt ervoor dat informatie uitgewisseld wordt en ontwikkelingen op elkaar afgestemd worden. De provincie gaat zoals eerder vermeld hiertoe een platform oprichten.

Tot en met 2003 stellen Gedeputeerde Staten jaarlijks het programma 'Op weg naar een meer duurzame samenleving' op. In dit programma wordt ook een doorkijk gegeven van projecten die mogelijk in andere jaren uitgevoerd kunnen gaan worden. Verder kunnen in dit programma projecten opgenomen worden die uitgevoerd worden door overheden, bedrijfsleven, maatschappelijke organisaties en onderwijsinstellingen. Deze organisaties ondersteunt de provincie door subsidies te verlenen in het kader van 'leren voor een duurzame samenleving' en door expertise beschikbaar te stellen.

4. Praktische uitwerking

Samenstelling overlegplatform.

Het overlegplatform heeft een ambtelijke status en geen bestuurlijke tegenhanger. Het platform bestaat uit één vertegenwoordiger van het consulentenschap NME (vertegenwoordiger maatschappelijke organisaties); Kamer van koophandel (vertegenwoordiger van bedrijven); Regionaal Pedagogisch Centrum Zeeland (vertegenwoordiger van onderwijsinstellingen); Zeeuwse gemeenten en Zeeuwse waterschappen (vertegenwoordigers van overheden). De provincie verzorgt het voorzitterschap en het secretariaat.

Criteria voor projecten

Projecten zijn een middel om het gedachtengoed van 'leren voor een duurzame samenleving' in de samenleving te versterken. De projecten worden dan ook beoordeeld op de mate waarin ze dit gedachtengoed versterken in de samenleving. Met andere woorden, de kans op een subsidie neemt toe indien aan meerdere criteria wordt voldaan.

Als criteria zijn te noemen:

- Een project moet passen binnen provinciaal beleid en die zich richten op een duurzame samenleving. Projecten met multiculturele en/of mondiale aspecten hebben een pré;
- Een project moet aansluiten bij deze nota;
- Aanvragers van subsidie moeten gebruik maken van kennis en ervaringen uit eerdere (soortgelijke) projecten. Hierdoor wordt voorkomen dat steeds dezelfde ideeën worden uitgewerkt;
- In een project moeten de uitgangssituatie en de doelstellingen duidelijk beschreven staan. Op basis hiervan moet de aanvrager het project kunnen evalueren. Dit betekent dat aangegeven moet worden welke indicatoren gemeten worden en op welke wijze. Op basis van deze monitoringsgegevens moet het project geëvalueerd kunnen worden;
- Een project moet innovatief van karakter zijn;
- De werkwijze en de middelen die gebruikt worden in een project moeten aansluiten op de denk- en belevingswereld van de ontvanger (de doelgroep);
- In een project moet zoveel mogelijk samengewerkt worden met andere organisaties. In ieder geval moeten in een project overheden betrokken worden (inhoudelijk) en participeren (financieel). Indien relevant dient samengewerkt te worden met bedrijfsleven, onderwijs en maatschappelijke organisaties;
- een project moet een langdurig effect teweeg brengen;
- de aanvrager moet een eigen bijdrage in geld of inspanning leveren aan het project (co-financiering van eigen projecten).

De provincie stimuleert projecten die gericht zijn op de praktijk en in tijd en in omvang begrensd zijn. Daarbij kan het ook gaan om meerjarige projecten. De kosten die gemaakt worden om de effecten van een project te monitoren zijn projectkosten.

De Algemene Subsidieverordening Zeeland, tezamen met de subsidieverordening Reserve Natuur en Milieu zijn richtinggevend wanneer de provincie subsidies toekent aan projecten. Beide regelingen zijn vastgesteld bij besluit van Provinciale Staten van Zeeland.

Monitoring

Uit het projectplan moet duidelijk worden wat het doel is, op welke wijze en binnen welke termijn dit bereikt wordt, welke middelen er voor worden ingezet en welke indicatoren relevant zijn om de effecten van het project te kunnen meten.

De provincie wil door systematisch te monitoren (op basis van 'eigen' indicatoren en door derden de verplichting om te monitoren op te leggen via een subsidiebeschikking) een beeld vormen van de effecten van de inspanningen van overheden, bedrijfsleven, maatschappelijke organisaties en onderwijsinstellingen op het gebied van 'leren voor een duurzame samenleving'. Daarnaast moet dit informatie opleveren om na te kunnen gaan in hoeverre er binnen de samenleving draagvlak is voor het beleid en of dit gewijzigd moet worden.

In overleg met intermediaire organisaties wordt het monitoringssysteem ontwikkeld. Hiertoe sluit de provincie ook aan bij landelijke ontwikkelingen. Het provinciaal overlegplatform kan hierbij een rol spelen.

Financiële instrumenten en middelen

Voor derden zijn de volgende financiële instrumenten beschikbaar:

Nieuw beleid:

- De NME21-gelden (ca. f 250.000,-- per jaar voor de komende vier jaar) die door het rijk op grond van een bestuursovereenkomst aan de provincie zijn toegekend voor projecten gericht op “Leren voor een duurzame samenleving”, zoals die passen binnen de in deze nota genoemde aandachtsvelden. Een randvoorwaarde is, dat overheden en bedrijfsleven projecten co-financieren. De provincie heeft zelf voor de komende vier jaar jaarlijks f 60.000,-- gereserveerd als co-financiering. De provincie gaat gemeenten, waterschappen en bedrijven stimuleren om projecten ook zelf mede te financieren. De provincie gaat de rijksmiddelen in de tijd verdelen over de aandachtsvelden. Daarnaast besteedt de provincie 7,5 % van de rijksmiddelen aan interne en externe afstemming van processen.

- Provinciale plannen.

De provincie gaat in elk nieuw provinciaal plan rekening houden met het gedachtengoed ‘leren voor een duurzame samenleving’. De kosten voor voorlichting, communicatie, projecten en monitoring worden opgenomen in de begroting van de betreffende plannen en projecten.

Bestaand beleid:

- NME-medewerker (binnen bestaande formatie);
- De Reserve Natuur en Milieu, waarin het vroegere ‘Milieufonds’ is opgenomen, bevat jaarlijks ca. f 150.000,- bestemd voor Natuur- en Milieueducatie-activiteiten van derden. In de provinciale verordening Reserve Natuur en Milieu zijn de toekenningscriteria opgenomen. Daarnaast is in deze regeling een bedrag van per jaar gereserveerd voor milieubesparende projecten en projecten die passen binnen het begrip duurzame landbouw.
- De Milieuprijs.
De milieuprijs neemt een aparte plaats in binnen de stimuleringsinstrumenten voor ‘leren voor een duurzame samenleving’. De prijs hanteert de provincie als een stimulans voor derden om activiteiten te ontwikkelen, waardoor het milieu minder belast wordt. De Milieuprijs wordt gefinancierd uit de Reserve Natuur en Milieu
- Budgetfinanciering.
De bureaunkosten van het Consulentenschap NME en van de Zeeuwse Milieu Federatie worden jaarlijks door de provincie gefinancierd middels zogenoemde budgetfinanciering voor. Dit gebeurt op basis van een meerjarenplan.

Het budget voor activiteiten die de provincie zelf uitvoert op het gebied van ‘leren voor een duurzame samenleving’ bestaat uit:

- Het budget ‘Materiële kosten doelgroepbenadering’ (f 48.400,--). Dit budget is bedoeld voor uitgaven in de milieureeks en de natuurreeks en voor uitgaven van het NME-platform;
- Uit de reguliere budgetten van de afdeling Voorlichting van de provincie Zeeland wordt de uitgave van ‘Milieutijdingen’ gefinancierd.

Kader regulier versus nieuw beleid.

Regulier beleid

- provinciale plannen
- ondersteunen NME-organisaties
- projecten Reserve Natuur en Milieu
- Milieuprijs
- Milieureeks
- Milieutijdingen
- NME-medewerker

Nieuw beleid

- NME-nota (koepelnota om proces naar een duurzame samenleving te stroomlijnen)
- provincie regisseur (sturen, afstemmen, netwerk ontwikkelen, bundelen van expertise en middelen)
- overlegplatform
- stimuleren dat duurzaamheids- en leefbaarheidsprincipe uitgewerkt wordt in nieuwe beleidsplannen (in- en extern)
- monitoren effecten beleid op duurzaamheid en leefbaarheid

Bijlage 1.

NME21

Landelijk is het Natuur- en Milieueducatie-beleid voor de komende periode van 4 jaar vastgelegd in de interbestuurlijke notitie "NME21: Leren voor een duurzame samenleving; natuur- en milieueducatie vanaf 2000". Dit is een gezamenlijk produkt van Rijk (LNV, VROM, OCenW, BuZa, OS), IPO, UvW en VNG. Het rijk stelt aan de provincies extra middelen beschikbaar voor de uitvoering ervan. Een interbestuurlijke stuurgroep stelde een beleidskader vast, waarin afspraken over procedures, de wijze van terugkoppelen en afstemmen voor het programma "Leren voor een duurzame samenleving" zijn vastgelegd.

Het werkveld van Natuur- en Milieueducatie is volop in beweging. In plaats van wet en regelgeving worden overleg, participatie en interactiviteit als instrument steeds belangrijker om producenten en consumenten milieubewust te maken en milieuvriendelijk te laten gedragen. Communicatie is in dit proces belangrijk. Dit vraagt om een andere aanpak met specifieke middelen en een keuze wie met de uitvoering belast is. De partijen hebben ervoor gekozen om de regie bij de provincie te leggen. Deze moet een netwerk van organisaties met aanspreekpunten opbouwen die samen gaan werken aan een duurzame samenleving. Een Stuurgroep (Rijk, IPO, VNG, UvW) zal de komende jaren een landelijk beleidsplan en een uitvoeringsprogramma opstellen. Provinciebesturen stellen elk hun jaarprogramma vast. Het concept moet vooraf voor advies voorgelegd worden aan de stuurgroep. Aan dit programma ligt het "provinciaal ambitiestatement" (een provinciale agenda) ten grondslag, zoals deze door Gedeputeerde Staten is vastgesteld. In dit document heeft de provincie verwoord op welke manier zij de speerpunten uit de notitie NME21 uitgewerkt heeft. Dit vormt de basis voor de overeenkomst met het rijk. De stuurgroep toetst deze agenda conform de afspraken marginaal. Na twee jaar wordt deze agenda tussentijds geëvalueerd en eventueel aangepast.

In het jaarprogramma kunnen projecten op lokaal, regionaal en provinciaal niveau met indien mogelijk een multiculturele of mondiaal aspect opgenomen worden. Vast staat dat dit projecten zijn die passen binnen de speerpunten uit de notitie NME21 en een zogenoemde extra inspanning betekenen in relatie tot regulier beleid. De speerpunten zijn:

- Natuur- en Milieueducatie ontwikkelen als sociaal instrument;
- kennismanagement en ondersteuningsstructuur;
- integratie in maatschappelijke sectoren;
- voortgaande professionalisering van intermediaire organisaties;
- nascholing docenten en aansluiting bij vernieuwing in het onderwijs.

Bijlage 2.

Beleidsplannen en uitvoeringsprogramma.

Provinciale beleidsnota NME “Op weg naar een duurzamer samenleving”

In deze (voorliggende) nota zet het provinciaal bestuur haar beleid uit voor de komende jaren op het gebied van natuur en milieu-educatie en om de duurzaamheidsgedachte te integreren binnen de Zeeuwse samenleving.

Deze nota is het vervolg op de provinciale nota Natuur- en milieueducatie uit 1991.

Interbestuurlijke nota NME21 ‘leren voor een duurzame samenleving’.

Rijk, provincies, gemeenten en waterschappen brachten gezamenlijk een nota uit “Leren voor een duurzame samenleving; natuur- en milieueducatie 2000”. Deze nota schetst een kader voor de inspanningen vanuit de verschillende overheden om een duurzame samenleving te bereiken. Hiervoor stelt het rijk onder bepaalde voorwaarden tot en met 2003 financiële middelen beschikbaar.

Provinciale Agenda Zeeland “Leren voor een duurzame samenleving” (PAZ).

In deze agenda werkt de provincie haar beleid uit zoals dat past binnen de kaders van de interbestuurlijke nota NME21. De PAZ is door een interbestuurlijke landelijke stuurgroep getoetst aan de doelstellingen van de nota NME21. Qua inhoud sluit de PAZ aan bij het deel van de provinciale beleidsnota NME “Op weg naar een duurzamer samenleving” dat betrekking heeft op leren voor duurzaamheid.

Op basis van deze PAZ beoordeelt de provincie of projecten opgenomen worden in een provinciaal programma “leren voor duurzaamheid” en voor subsidie in aanmerking komen.

Provinciaal programma “leren voor duurzaamheid”

In dit jaarprogramma zijn projecten opgenomen die passen binnen de kaders van de PAZ en waaraan subsidie is toegezegd. Gedeputeerde Staten stellen dit jaarprogramma vast. Het programma wordt ter informatie gestuurd aan de landelijke stuurgroep “Leren voor een duurzame samenleving”.

Bijlage 3

Streefbeelden uit de notitie NME21 (onverkort overgenomen)

Streefbeeld NME21:

- NME neemt als onderdeel van het sociaal instrumentarium een volwaardige positie in binnen de instrumentenmix voor duurzaamheidsbeleid. In de praktijk betekent dit dat de overheden in beleidsvorming en beleidsuitvoering het sociaal instrumentarium expliciet vermelden en inzetten alsmede de gewenste resultaten en de daarvoor benodigde financiële middelen aangeven.
- Maatschappelijke organisaties en bedrijven leveren op eigen initiatief met hun activiteiten een bijdrage aan het voorgestane duurzaamheidsbeleid van de lokale, provinciale en rijksoverheid.
- De betrokken overheden stimuleren en faciliteren deze activiteiten

Streefbeeld NME21:

- Bedrijven en maatschappelijke organisaties, zoals vakbonden, consumenten-, vrouwen-, jongerenorganisaties, organisaties voor zorg en welzijn, recreatie en toerisme etc. zien duurzaamheid als een integraal aspect van hun activiteiten.
- ~~Bedrijven~~ voor duurzaamheid heeft een vaste plaats in de bedrijfsopleidingen en in de educatieve activiteiten van maatschappelijke organisaties.
- Bedrijven en maatschappelijke organisaties, ook de meer specifieke NME-organisaties, weten elkaar te vinden waar het gaat om leren voor duurzaamheid. Zij werken waar mogelijk samen op basis van wederzijdse afspraken over inhoud, structuur en organisatie.
- Het leren voor duurzaamheid en leefbaarheid is afgestemd op de specifieke situatie van de desbetreffende bedrijven en organisaties en de betrokken personen.

Streefbeeld NME21

Algemeen:

- NME-uitgangspunten zijn opgenomen in de eindtermen van vakken bij alle onderwijssoorten.

Primair- en voortgezet onderwijs

- De leermethoden en leermiddelen voor NME zijn gebaseerd op de kerndoelen en eindtermen en zijn geschikt voor zowel docenten als leerlingen.
- Met het oog op hun vaardigheden voor de verzorging van NME nemen de leerkrachten deel aan diverse mogelijkheden voor na- en bijscholing en aan netwerken ('teaching the teachers')
- NME speelt een rol in de schoolgebonden natuur- en milieuzorg, zodat leerlingen de opgedane kennis in de schoolomgeving kunnen toepassen.

Beroepsonderwijs en volwasseneneducatie:

- Toekomstige werknemers in het bedrijfsleven zijn tijdens hun opleiding vertrouwd geraakt met de verschillende aspecten van het begrip 'duurzaamheid' en kunnen dus 'milieu' in een bedrijfsstrategie plaatsen.

Hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek

- Degenen die afstuderen aan een lerarenopleiding, een universiteit of hogeschool zijn vaardig in het verzorgen van NME.
- Het Copernicus Handvest m.b.t. duurzaamheid heeft zijn uitwerking gevonden in het curriculum van alle daarvoor in aanmerking komende alfa-, bèta- en gamma studierichtingen (HBO en universitair).

Streefbeeld NME21:

- NME wordt professioneel uitgevoerd, dus klant-, produkt- en marktgericht en met een voortdurende aandacht voor kwaliteitszorg c.q. bewaking en verbetering van de kwaliteit. Dit betekent ook dat de betrokken organisaties in staat zijn om een rol van betekenis te spelen in de beleidsontwikkeling van de overheid op die terreinen, waarop de organisatie thuis is.
- Ook voor de individuele vrijwilliger geldt dat hij/zij in staat is een goed produkt te leveren.
- Met het oog op het bovenstaande 'investeren' organisaties in (na)scholing van beroepskrachten en vrijwilligers.
- De overheid stelt een professionele werkwijze als voorwaarde voor het verlenen van subsidie.

Streefbeeld NME21:

- In elke provincie en/of regio bestaat een ondersteuningsstructuur. Organisaties, die deel uitmaken van de structuur stemmen hun werkzaamheden op elkaar af, werken samen en wisselen regelmatig kennis en informatie uit.
- De ondersteuningsstructuur functioneert tevens als doorgeefluik tussen het lokale en landelijke niveau en vice versa.